

Hangon lintuaseman toimintakertomus 1993

Matti Lehti

Lintuaseman 15. toimintavuosi osoitti jälleen, että toiminta on painottumassa yhä enemmän ja enemmän syksyyn. Keväällä asema oli miehittettynä yhteensä 30 päivää. Syksyllä miehityspäiviä kertyi 116. Tilanne oli syksyn osalta monien muiden lintuasemien miehitystilanteeseen verrattuna hyvä. Tämä johtuu siitä tosiasiasta, että asemalle on helppo päästä lyhyksikin ajoiksi, minkä lisäksi syksyllä on paljon mielenkiintoista nähtävää. Keväällä rengastettiin vain yhtenä päivänä. Syksyllä rengastusta aloitettiin heinäkuussa muutamana päivänä, jatkuvan rengastuksen alkaessa 14.8. jatkuen aina 7.11. saakka. Rengastussaldosta tulikin aseman historian toiseksi paras, sinitiaiset ja pyrstötiaiset yltivät uusiin huippulukuihin. Syksyä värittivät myös pohjan- ja valkoselkätikkojen voimakkaat vaellukset.

Heinäkuun lopulla metsähallituksen ja tringan järjestämä talkooleiri siivosi vanhan rantavajan jäännöksiä, raivasi verkkolinjoja ja paransi näkyvyyttä havainnointibunkkerilta. Elokuun alussa elokuvausryhmä maalasi asemarakennuksen keltaiseksi.

Asemalla vieraili vuoden aikana yhteensä 56 miehittäjää, joista 12 oli rengastajaa. Näistä 12 rengastajasta kolmella oli yli 2200 rengastusta, joten asemarengastus on edelleen muutamien aktiivisten ihmisten harteilla. Asemalla vuoden aikana havaittuja lajeja löytyy kaavakkeilta 206.

Asemalle hankittiin vuoden alussa oma mikrotietokone, jolla tallennetaan aseman rengastukset ja havainnot päivittäin tietokantaan. Samalla aloitettiin aseman vanhojen päivälomakkeiden siirto sähköiseen muotoon.

Kevään päämiehittäjät:

Olli Sallasmaa 10 vrk
Petri Clusius 10 vrk
Petro Pynnönen 9 vrk
Pekka Hänninen 8 vrk
Kati Könönen 7 vrk

Syksyn päämiehittäjät:

Petro Pynnönen 46 vrk
Jarmo Ruoho 35 vrk
Pekka Hänninen 22 vrk
Seppo Niiranen 22 vrk
Matti Lehti 20 vrk
Petri Clusius 19 vrk
Kari Soilevaara 17 vrk
Maria Haanpää 15 vrk

Tammikuu - helmikuu

Aseman toiminta aloitettiin heti vuoden vaihtuessa. Tällöin olikin meri auki ja lämpötila nollassa. Vesilintuja näkyi mukavasti, vanha koiras allihaaha esitteli itseään muutaman kerran 2.1.-13.2., neljä tukkakoskeloa 1.1.-3.1., paikallinen kuikka 13.1., 2 lapasotkaa 3.1., 1-7 haahkaa jaksolla 3.1.-4.2. Merimetsoja nähtiin 6.2. 1p ja 7.2. 3p 1m. Merikotkia havaittiin talven aikana yhteensä 7, joista 24.1. 2m ja 7.2. 3p. Havainnoitsijoiden kiihkareihin osui myös mukavasti satunnaistalvehtijoita. Peukaloinen viihtyi aseman lähistön pusikoissa ainakin 14.2. saakka, punarinta nähtiin 1.1. ja 13.2. Luotokirvinen talvehti taas Gåsörsuddenilla (1.1.-13.2.). Tiaisten kauhu, varpuspöllö nähtiin 24.1.

Maaliskuu - kesäkuu

Jakson miehitys oli kovin rikkonainen, ainoa pidempi havainnointijakso oli 7.4. - 14.4. Kevätkauden ensimmäiset miehittäjät saapuivat lumiselle

asemalle 6.3., jolloin havaittiin ensimmäiset kiurut, naurulokit ja muuttavat haahkat. 27.3. havaittiin jo 3000 paikallista ja 654 muuttavaa haahkaa. Haahkan päämuutto Haliaksella tapahtui 10.4 - 13.4., jolloin havaittiin yhteensä 7479 muuttavaa ja 3400 paikallista lintua. Parhaana päivänä 11.4. muutti itään 2622 yksilöä. Kyhmyhaahkoja havaittiin kevään aikana kaksi, 24.4. ja 9.5., molemmat vanhoja koiraita. Allihaahkoja havaittiin huhti-toukokuun vaihteessa 24.4. 25 muuttavaa ja 8.5. 22 paikallista. Suomenlahdella runsastuneita merimetsoja havaittiin kevään aikana yhteensä 300m, paras päivä oli 19.3., jolloin muutti yhteensä 93 yksilöä kuudestoista parvessa. Huhtikuun puolivälissä, 13.-17. päivä, ilahdutti asemalla vierailijoita Gåulla uiskennellut naaraspuukuinen mandariinisorsa. Merikotkia havaittiin yhteensä 5 yks.

Harvinaisuusrintamalla ei nähty kevätkaudella juuri mitään ihmeellistä. Tämä johtui lähinnä siitä, että asema oli tyhjillään 9.5. - 26.6. Mukavia ovat kuitenkin Haliaksen kevääseen ehdottomasti kuuluvat ristisorsat, joita laskettiin yhteensä 87 paikallista ja 6 muuttavaa. 12.4. oli aseman vesialueilla yhteensä 12 paikallista ristorsaa. Harmaasorsapari havaittiin 17.4., muuttava 2kv pikkukajava 28.3. ja paikallinen sepelrastasnaaras 24.4.

Tikat haliaksella 15.10.1993

Laji	muuttavat	paikalliset
käpytikka	21	3
valkoselkätikka	6	2
pikkutikka	17	2
pohjantikka	32	2

Viiksitimali (*Panurus biarmicus*) tavattiin Haliaksella syksyn aikana kahdesti. Nämä timalinuorukaiset varttuivat Hangon Täktbuktenin ruovikossa. © Matti Kapanen.

Nokkavarpusia muutti kevään aikana yhteensä 4 ja pohjansirkku havaittiin 8.5.

Heinäkuusta joulukuuhun

Syyskaudella asema oli miehitetynä 11. -13.7., 24.- 30.7. ja 14.8. - 18.11. Tämän jälkeen vielä muutamia satunnaiskäyntejä. Lintusyksyä 1993 voisi luonnehtia sanalla yllättävä. Vihervarpusia liikkui runsaasti ja kulorastailla oli huippuesiintyminen. Vaelluspuolella oli ilahduttavaa pohjan- ja valkoselkätikköjen runsaus sekä pyrstötiäisten aseman historian voimakkain vaellus. Myös sinitiaiskannat ovat hyötäneet viimevuosien lauvoista talvista.

Heinäkuu on haliaksella yleensä hyvin rauhallista aikaa, varsinkin jos kahlaajaparvet eivät pysähdy Gäsörsuddenille, kuten tänä vuonna kävi. Esimerkiksi liroja nähtiin syksyn aikana vaatimattomat 169 yksilöä, joista 29.7. 37 muuttavaa. Ensimmäiset yli 800 syksyn aikana havaitusta merimetsosta nähtiin 28.7., huippuna 21.8. 90m. Yksinäinen valkoposkihanhi palloili aseman lähivesillä 29.7.- 30.7. Elokuun alussa 1.8.- 13.8. lintuasema oli elokuvauskäytössä, jo-

ten joidenkin lintulajien muuton kuva jäi hieman epätarkaksi. 13.8. lähtien saatiinkin jo kattava aineisto lintujen muutosta. 22.8. oli elokuun paras muuttopäivä, pajulintuja pyöri pusi-koissa 116, harmaasieppoja nähtiin 10 paikallista ja 40 muuttavaa, metsäkivisiä muutti 1271, keltävästäräkkejä 234 ja määrittämättömiä pikkulintuja 2710. Varpushaukatkin aloittelivat muuttoa jo elokuussa: 26.8. laskettiin 151 muuttavaa ja 20 paikallista. Huippuna havaittiin 8.9. 237 ja 25.9. 153 muuttavaa varpushaukkaa. Yhteensä "nisareita" laskettiin syksyn aikana 2461 ja rengastuksissakin palattiin kahden huippuvuoden jälkeen normaaliin, 251 rengastettua. Käkiä havaittiin syksyn aikana normaalia enemmän, syksyn yhteissummaksi ynnättiin 15 muuttavaa ja 34 paikallista.

Merikotkilla tuntuu menevän hyvin Saaristomeren alueella, sillä näitä jo sukupuuton partaalla käyneitä "roikkusiipiä" havaittiin syksyn aikana yhteensä 37 muuttavaa ja 27 paikallista. Lokakuun 22., joka oli paras muuttopäivä, Haliaksen bunkkerin ohitti 10 merikotkaa. Maakotkiakin muutti ihan mukavasti, syksyn aikana

7 yksilöä. Kurkien päämuuttopäivä oli 4.9. jolloin laskettiin 30 parvessa 1103 muuttavaa lintua. Syksyn yhteismäärä 4036 muuttavaa kurkea. Muita hyviä kurkimuuttopäiviä olivat 28.9. 509, 12.10. illalla 324 sekä 14.10. 434 muuttavaa.

Kangaskiurukannat eivät vielä-kään osoita nousua aallonpohjasta, yhteensä 130m ja 13p. Paras päivä oli 7.10., jolloin muutti 29 "lullulaa". Syksyn viimeinen havainto lajista oli 3.11. Tämän 1kv-linnun poimi Seppo Niiranen aseman pihaverkosta, se oli myös aseman historian ensimmäinen kangaskiururengastus. Jo edellämainittujen metsäkivisten lisäksi esittivät niittykirviset mahtavan muuttonäytelmän 6.10. Silloin laskettiin 2778 muuttavaa niittykirivistä. Sää oli hieman sumuinen, näkyvyys 2-4 km, joten linnut lensivät jopa 50-60 parvissa matalalla pitkin niemeä, suoraan aseman päältä. Sama 6.10. oli myös vihervarpusten päämuuttopäivä 14000 muuttavalla yksilöllä. Syksyn aikana laskettiin hulppeat 81092 muuttavaa ja 1986 paikallista vihervarpusta.

Kulorastailla oli kesä mennyt myös hyvin: 25.9. havainnoijat laskivat hur-

jan päiväsumman 535 muuttavaa. Muita erittäin hyviä kulorastasmuuttopäiviä olivat 28.9. 189 ja 30.9. 144 muuttavaa. 15.10. oli voimakkain isojen rastaisten rynnistys, silloin laskettiin 1105 räkättirastasta ja 1062 määrittämätöntä isoa *Turdusta*. Pajusirkuilla oli mukava muuttopäivä 7.10., jolloin muutti 68 lintua.

Vaelluslintuja mukavasti

Syksyllä voimakkainta vaellusta esittivät tikat ja pyrstötiaiset. Pöllöt olivat huonon pesimätilanteen takia lähes kateissa. Tikoista olivat eniten liikkeellä pohjantikat, käpytikat, palokärjet ja valkoselkätikat.

Palokärkiä havaittiin yhteensä 60 muuttavaa ja 51 paikallista ja niiden esiintyminen painottui elo.- syyskuun vaihteeseen. Parhaat muuttopäivät olivat 21.8., 30.8. ja 19.9., kunakin päivänä 4 muuttavaa. Palokärkirengastuksia kertyi yhteensä 30, joka on uusi aseman ennätys. Käpytikkoja ei haliakselle tullut sellaisia määriä kuin nähtiin muualla etelä ja länsirannikolla, syksyn aikana muutti 223 lintua ja paikallisena oli 152 tikkaa. Rengastuksia tuli 81, joka myös sekin on uusi aseman ennätys. Paras muuttopäivä oli kuuluisa tikkapäivä 15.10. (ks. taulukko).

Valkoselkätikkoja havaittiin syksyn aikana yhteensä hurjat 9 muuttavaa ja 5 paikallista. Niitä rengastettiin yhteensä 6, joista kolme 15.10. Rengastetuista linnuista 5 oli nuoria naaraita ja yksi nuori koiras. Ensimmäi-

Haliaksella päästiin ihastelemaan ruskounilintua (*Phylloscopus fuscatus*). © Matti Lehti.

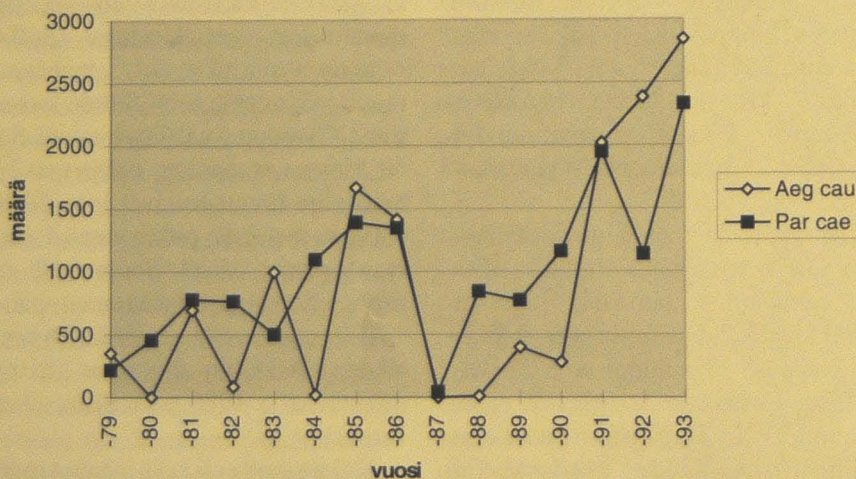
nen valkoselkätikka havaittiin muuttolla 18.9. Pikkutikkokojakin oli liikkeellä ihan mukavasti, mutta ei kuitenkaan syksyn 1986 veroisesti, yhteensä 120m 40p ja rengastuksia 43. Päämuuttopäivä oli 15.10. (ks. taulukko). Ensimmäiset pohjantikat havaittiin suhteellisen aikaisin eli 14.9. 1 paikallinen ja 18.9. 6 muuttavaa. Muuton huippu oli lokakuun puolivälissä: 12.10. 12 muuttavaa ja 15.10. 32 muuttavaa. Pohjantikkoja muutti syksyn aikana 116 ja paikallisiksi merkittiin 18, rengastuksia kertyi huimat 31 yksilöä. Harmaapäätikkoja havaittiin syksyn aikana kaksi, 15.10. ja 3.11.

15.10. jää haliaksen historiaan nimellä tikkapäivä. Pohjoistuuli ja yön pakkaset olivat todella antaneet vauhtia tikoille. Aamupäivän kuluessa

kuului taivaalta ja metsiköistä pohjantikkojen pehmeitä ja käpytikkojen terävämpiä "kyk"-ääniä. Pohjantikoista monet etenivät korkealla suoraviihaisesti merelle jopa kolmen neljän linnun parvina. Osa pudottautui vähäksi aikaa lepäämään etelämetsikön kuusiin ja nousivat sitten kierroksia tehden yhä korkeammalle ja korkeammalle, kunnes jatkoivat etelään. Parhaimmillaan etelämetsikön kuusissa oli yhtäaikaan huutelemassa pari pikkutikkaa, pari pohjantikkaa, muutamia käpytikkoja ja kaksi valkoselkätikkaa! Siitä on paha pistää paremmaksi. Valkoselkätikkojen eteneminen tapahtui pohjan- ja käpytikkoja näkymättömämmin matalalla puita pitkin etelämetsään ja sieltä merenpintaa hipoen kohti läheisintä saarta. Iltapäivällä, kun suurin tikkaryntäys oli ohi, kannattikin mennä rantametsiin kuuntelemaan hiljaista naputtelua, joka paljasti paikalliseksi jääneet valkoselkätikat.

Tiaisista liikkuvat sekä sini- ja pyrstötiaiset erittäin runsaslukuisina. Pyrstötiaisia laskettiin syksyn aikana yhteensä 3865 muuttavaa ja 1189 paikallista, renkaan sai koipeensa ennätyselliset 2844 yksilöä. Tämä oli jo kolmas perättäinen huippusyksy. Ensimmäiset tunnustelijat saapuivat aseman alueelle 26.9. Vaellus saavutti huippunsa lokakuun puolivälissä: 14.10. laskettiin 812m ja 200p, 20.10. puolestaan 683 muuttavaa ja 300 paikallista "siittiötä". Kuten tunnettua, on pyrstötiasten muutosummista vaikea saada selkoa lintujen käyttäy-

Aeg cau ja Par cae rengastukset syksyinä 1979-1993

Haliaksen rengastukset 1993

	Kevät	Syksy	yht.
Acc gen		15	15
Acc nis		251	251
But but		3	3
Fal tin		1	1
Cal alp		10	10
Phi pug		2	2
Sco rus		2	2
Act hyp		3	3
Col pal		4	4
Cuc can		12	12
Gla pas		4	4
Bub bub		1	1
Str alu		3	3
Asi otu		37	37
Asi fla		7	7
Aeg fun		48	48
Cap eur		2	2
Jyn tor		1	1
Dry mar		30	30
Den maj		81	81
Den leu		6	6
Den min		43	43
Pic tri		31	31
Lul arb		1	1
Ala arv		1	1
Hir rus		4	4
Del urb		2	2
Ant tri		39	39
Ant pra		25	25
Mot fla		2	2
Mot alb		2	2
Bom gar		3	3
Tro tro		61	61
Pru mod		168	168
Eri rub	1	714	715
Lus lus		3	3
Lus sve		3	3
Pho pho		57	57
Sax rub		17	17
Oen oen		6	6
Tur mer		24	24
Tur pil		11	11
Tur phi		56	56

Tur ili		27	27
Tur vis		8	8
Acr sch		40	40
Acr ris		1	1
Acr sci		3	3
Hip ict		13	13
Syl nis		3	3
Syl cur		140	140
Syl com		55	55
Syl bor		72	72
Syl atr		26	26
Phy fus		1	1
Phy sib		18	18
Phy col		63	63
Phy lus		1108	1108
Reg reg	1	798	799
Mus str		30	30
Fic par		2	2
Fic hyp		28	28
Aeg cau		2844	2844
Par mon		1030	1030
Par cin		2	2
Par cri		47	47
Par ate		690	690
Par cae	3	2330	2333
Par maj	1	715	716
Sit eur		1	1
Cer fam		88	88
Lan col		9	9
Lan exc		6	6
Gar gla		11	11
Nuc car		4	4
Pas dom		3	3
Fri coe	3	126	129
Fri mon		21	21
Car chl	2	263	265
Car spi		210	210
Car can		1	1
Car mea		1	1
Lox cur		13	13
Lox pyt		2	2
Car ery		4	4
Pyr pyr		41	41
Emb sch		94	94
Cal lap		1	1
Yhteensä:	11	12789	12800
Lajeja:	6	88	88

tymisen takia. Muuttoparvista osa jatkaa suoraan merelle, mutta osa nousee korkeuksiin ja lähtee takaisin niemeä pitkin mantereelle. Rengastukset ja kontrollit osoittavat, että lintujen vaihtuvuus haliaksella on kuitenkin suuri. 20.10. oli paras rengastuspäivä, silloin rengastettiin 666 pyrstötiaista. Hömötiaisia rengastettiin yhteensä 1030, joka osoittaa, että hömötiaisvaellus oli keskiarvoa voimakkaampi. Syksyn aikana havaittiin 643 muuttavaa ja 999 paikallista "hömpää". Hömötiaisten mukana tuli haliakselle kolme lapintiaista, 12.10., 15.10. ja 17.10., sekä yksi lapintiaisen ja hömötiaisen risteymä, "höpintiainen", joka viipyy aseman metsiköissä 25.9.-26.9. (ks. Tringa 1/94 s. 37). Töyhtötiaisia rengastettiin ennätysmäärä eli 47. Kuusitiaisit eivät tänä vuonna lähteneet kunnolla liikkeelle, rengastettuja oli

690. Parhaana päivänä 25.9. muutti 408 kuusitiaista. Sinitiaismäärät ovat runsastuneet vuosi vuodelta ja tänä vuonna saavutettiin haliaksen huippu, rengastettuja oli 2330 ja muuttavia yhteensä 7969. Paras sinitiaispäivä oli 27.9., jolloin laskettiin muutolta 998 lintua. Vaikka sinitiaisia olikin paljon liikkeellä, niin talitiaisit eivät vaelta- neet kovinkaan voimakkaasti. Rengastettuja talitiaisitaisia oli vain 715, joka on Haliaksen historian neljänneksi huonoin tulos. Asemalla kontrolloitiin lokakuussa pari moskwa-renkaalista hömö- ja pyrstötiaista, joten suurin osa pyrstötiaisista oli todennäköisesti kotoisin Karjalan metsistä, niinkuin valkoselkätikatkin.

Pähkinänakkeleita nähtiin syksyn aikana kaksi paikallista ja 4 muuttavaa, joista 1.10. muutti kaksi.

Pöllöjä oli vähän liikkellä. Varpuspöllöjä havaittiin syksyn aikana viisi, joista neljä rengastettiin. Sarvipöllöt ylättivät 21.10. lähes mahdottomalla rynnäyksellä, verkoista poimittiin illalla 26 lintua! Yhteensä niitä havaittiin syksyn aikana 42 paikallista, joista 37 rengastettiin. 23.10. havainnoijat löysivät aseman alueelta paikallisen lapinpöllön.

Syksyn rareja ja pikkukivoja

Haarahaukka muutti 29.9. Muuttohaukka nähtiin kolmasti, 8.9., 18.9. ja 27.9. eli haliaksen oloissa normaalisti. Vaikka muualla Suomenlahdella oli- kin pikkukajavien esiintyminen runsasta, nähtiin haliaksella vain kaksi muuttavaa 26.11. Syksyn ainoa turturikyhyhy muutti 20.8. Isokirvinen nousi gäulla komppaajien edestä lento- on 13.10. ja lähti samantien niemeä pitkin kohti koillista. Tunturikiuru näyttäytyi paikallisena 22.10. kolmen vuoden tauon jälkeen. Nuori, aseman historian toinen ruskouunilintu löytyi 16.10. tikkapäivän jälkeisenä aamuna etelämetsän verkosta ja aiheutti heti runsaasti lisätöitä filmin valmistajille. Lintu päästettiin rengastuksen ja valokuvauksen jälkeen vapaaksi bunkkerin vieressä olevaan pöheikköön, eikä sitä enää tämän jälkeen havaittu. Viiksitimaleita tavattiin kahdesti: 23.10. a7 paikallista ja 20.11. yksinäinen lintu. Lajin ensiesiintyminen asemalla oli syksyllä 1992. Nokkavarpuksia muutti syksyn aikana yhteensä 9 joista kolme 9.10.

Kiitokset

Suomen kulttuurirahaston apurahan turvin pystyttiin maksamaan päivärahaa rengastajille ja havainnoijille. Hangon lintuasema kiittää kaikkia vuoden 1993 aikana asemalla työskennelleitä rengastajia ja havainnoijia. Kiitokset myös kaikille lahjoittajille ja tukijoille joiden myötävaikutuksella aseman toiminta on voinut jatkua jo 15 vuotta.

Tue Hangon lintuasemaa. Maksa asemamaksu (50mk) tai tee lahjoitus aseman pankkitilille KOP Helsinki-Eira 101430-205266. Kiitos!